جالالىددىن بەھرام

تەكلىماكان ئوغلى

1

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۈن ـ سىن نەشرىياتى

جالالىددىن بەھرام

تەكلىماكان ئوغلى

(رومان)

江苏工业学院图书馆
藏书章

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۈن ـ سىن نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

塔克拉玛干的儿子：维吾尔文/加拉力丁著.—乌鲁木齐：新疆美术摄影出版社：新疆电子音像出版社，2009.12

ISBN 978—7—5469—0603—4

Ⅰ.①塔… Ⅱ.①加… Ⅲ.①长篇小说—中国—当代—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.①I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2010）第 000024 号

书　　名	塔克拉玛干的儿子（1）
策　　划	艾则孜·阿塔吾拉·萨尔特肯
作　　者	加拉力丁·拜克拉木
责任编辑	艾尼瓦·库迪力克
特约编辑	哈斯亚提·依不拉音
责任校对	古丽巴哈尔·托合塔木
特约校对	克尤木·吐尔逊
出　　版	新疆美术摄影出版社 新疆电子音像出版社
地　　址	乌鲁木齐市西虹西路 36 号
邮　　编	830000
发　　行	新疆新华书店
印　　刷	新疆新华印刷厂
开　　本	880×1230mm 1/32
印　　张	16.75
版　　次	2009 年 12 月第 1 版
印　　次	2009 年 12 月第 1 次印刷
印　　数	1—10000
书　　号	ISBN 978—7—5469—0603—4
定　　价	95.00 元（上,下）

（书中如有缺页,错页及倒装请与工厂联系）

مۇندەرىجە

بىرىنچى قىسىم قۇملۇقتىكى ئاتەش

مۇقەددىمە ·· 3
بىرىنچى باب قۇملۇقتىكى ئۇزۇن يوللار ···················· 6
ئىككىنچى باب ئاق كۆكۈل بالا··························27
ئۈچىنچى باب قۇمتاملىقنىڭ ئۈمىدى ···················· 68
تۆتىنچى باب پاتقاقتا مىلىنگەن مارجان ················ 95
بەشىنچى باب يېتىم قىزنىڭ دەردى····················129
ئالتىنچى باب زەپ ئەپچىل پىلان······················161
يەتتىنچى باب ئەنسىزلىك ئىچىدىكى سۆيگۈ················197
سەككىزىنچى باب سىرلىق خەۋەر ························ 223
توققۇزىنچى باب «خەتەرلىك ئادەم» ························ 257
ئونىنچى باب دەسلەپكى ئۇششۇك سوغۇقى ···················· 283
ئون بىرىنچى باب ئېغىر ۋەزىپە ························ 313
ئون ئىككىنچى باب ئۈمىدلەر چېچەكلىگەندە ················ 343
ئون ئۈچىنچى باب ئەنسىز ئۆتكەن بىر كېچە ·············· 372
ئون تۆتىنچى باب تەشۋىشلىك مۇھەببەت ·················· 405
ئون بەشىنچى باب قۇملۇقتەك بىپايان كۆكۈل ·············· 437
ئون ئالتىنچى باب تۈندىكى سىرلىق ھۇۋقۇشلار ············ 473
ئون يەتتىنچى باب لەيلىنىڭ كۈشەندىلىرى ················ 502

بىرىنچى قىسىم

قۇملۇقتىكى ئاتەش

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

مۇقەددىمە

ئايدىڭ كېچە. شايىدەك تارالغان بۇلۇتلار ئارىسىغا گاھ يوشۇرۇنۇپ، گاھ جامالىنى نامايان قىلغان تولۇن ئاي بىپايان قۇملۇقنى گىرىمسەن يورۇتۇپ سەيلانە ئۈزمەكتە ئىدى. نەچچە مىڭ يىللاردىن بېرى ئىزنا، شەكىللىرىنى ئۆزگەرتىپ تۇرسىمۇ لېكىن يوقالمىغان قۇم بارخانلىرى، قۇم دۆڭلۈكلىرى، قۇملۇق ئېدىرلىقلار كېچە جىملىقىدا ئېغىر تىنغاندەك قىلاتتى. قەدىمىي توغراق، قىزارغان يۇلغۇن، قاقشال بەقەملەر تۇن ئەركىسىنىڭ سىرلىق كۆكۈچ نۇرىدا ئاجايىپ ـ غارايىپ مەخلۇقلارغا ئوخشاپ قالغان ئىدى. تىنىمسىز چۆل شامىلى قۇملارنى ئۇچۇرۇپ ئۇلاغ ئىزلىرى، تېزەك ۋە ھايۋان باش سۆڭەكلىرىنى ئاستا ـ ئاستا كۆمەتتى··· ئاچاتتى ··· ئۇچۇراتتى ··· گاھىدا شالدىرلاپ تۇرغان ياۋا قومۇشلار ئارىسىدىن ئۈركۈپ قاچقان ياۋا توشقان ياكى چۆل كىرپىلىرى غىل ـ پاللا ئۆتۈپ كېتەتتى ··· چاتقاللىشىپ كەتكەن يۇلغۇن توپلىرى ئارىسىدىن قانداقتۇر چۆل قۇشلىرىنىڭ ئۇيقۇلۇق چۇرۇقلىشى ئاڭلىنىپ قالاتتى ··· قىپقىزىل تىللىق كېلەر، قامچا قۇيرۇقلۇق كەسلەنچۈك، ياپىلاقباش پاتمىچۇقلار ۋە يەنە ئاللىقانداق قۇملۇق قارا قوڭغۇزلىرى ئۆز ئۇۋىلىرىدا تاتلىق ئۇيقۇغا كەتكەنىدى ··· يول بەلگىلىرى ئۇچۇن قۇم بارخانلىرى ئۈستىگە تىكلەنگەن ئېگىز خادا تاياقلار ··· تاياقلار ئۇچىغا ئېسىپ قويۇلغان قوتاز قۇيرۇقى، ئىچىگە سامان تىقىلغان ئۆچكە تېرىسى تۇلۇملىرى ··· ئاپتاپتا ئۆڭگەن ئۇزۇن ـ قىسقا لاتىلار شامالدا قارسىلداپ كۆڭۈللەرگە ئەنسىزلىك

سالاتتى ... ئۆپۆق ئاسمان گۈمبىزىدە غايىب بولغان پايانسىز قۇملۇق ھەم سۈرلۈك قاراڭغۇلۇق ئىچىدىن ھۇقۇيتقان، زەئىپ ئىڭرىغان، پىغانلىق يىغا ياكى ھۇۋقۇشلارنىڭ ھۇۋلىغان ئاۋازلىرى ئاڭلانغاندەك شەپىلەر كېلەتتى ... قىسقىسى بۇ دەشتى قۇملۇق كېچىدىكى تۈندە روشەن بولمىغان، مەۋھۇم ئاۋازلارغا ھەمراھ ئىدى...

ئەجەب - ھە؟! مۇشۇنداق قورقۇنچلۇق كېچە، تەنلەر شۈركۈنگىدەك دەشتى قۇملۇقلار ئارا جېدەللەپ كېلىۋاتقان ئاق ئاتلىق ئادەم كىمدۇ؟ ئەزرائىلدىن قاچقان شورپېشانىمۇ بۇنداق ئەجەل پۇراپ تۇرغان قۇم دېڭىزىغا تەۋەككۈل قىلماس! ئۇ قۇملۇق مۇئەككىلى ياكى چۆل پالۋىنىمۇ - يا؟!

ئاق ئاتلىق يىراقتىن ئېتىنى چاپتۇرۇپ كېلىپ ئېگىز قۇم تۆپىلىكىدە تىزگىنىنى سىيرىدى. ئاق ئات ئىككى پۇتىنى تىك كۆتۈرۈپ تىك بولۇپ، قاتتىق كىشنىۋەتتى. ئاندىن قۇملارنى تىلغاپ بىر پىرقىرىدى - دە، خارتىلداپ توختىدى. ئاتلىقنىڭ بېشىدىكى توزۇپ تۇرغان روملىدىن سەرۋى - سېيما بويىدىن ئۇنىڭ قىز ئىكەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ قۇم بارخانلار ئارا غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇرغان خادا تاياقتىكى قاپقارا قوتاز قۇيرۇقىغا نەزەر تاشلاپ: «يولدىن ئازماپتىمەن... » دېگەندەك بېشىنى سۇسقىنا لىڭشىتتى - دە، قارا بۇلۇتلار تۇپلىنىۋاتقان چۆل ئاسمىنىغا تىكىلدى. ئاندىن ئېتىغا بىر قامچا ئۇرۇپ، شامال بارغانسېرى كۈچىيىۋاتقان چۆلگە كىرىپ كەتتى. ئۇ قۇم بارخانلىرى ئارا غايىب بولغان مۇشۇ قاراڭغۇ تۈندە، ئەتراپى بەك ھەيۋەت قۇم تاغلىرى بىلەن قورشالغان چوڭقۇر جىلغا تۈزلەڭلىكىدە 26 ياشلار چامىسىدىكى ئاق كۆڭلىكى ئۈستىدىن قارا پوتا باغلىغان بىر يىگىت چالغىدا غۇلاچ تاشلاپ پىچان ئورۇۋاتاتتى. بۇلۇتلار ئارىسىدىن ناگان - ناگاندا سوزۇلۇپ چىققان ئاي يورۇقىدا ئۇنىڭ دۆۋە - دۆۋە پىچانلار ئوتتۇرىسىدا

تۇرغان قاۋۇل، بەردەم سىيماسى لەپپىدە يورۇيتتى. يىگىت تۇرۇپلا چالغىنىنى تۇتقان ھالدا يىراق تامانلارغا تەلمۈرۈپ قارايتتى. ۋاھ! قىسمەت ئۇنىڭغا شۇ دەقىقىدە كەڭ قۇچاق ئاچتى بولغاي، ئۇ قۇملۇقلار ئارا چىپىپ كېلىۋاتقان ئاق ئاتلىقنى خىرە - شىرە كۆردى ... ھەم ھاياجانلانغان ھالدا: «لەيلى... » دەپ پىچىرلىدى ... قىز پىچان ئېگىزلىقىغا كېلىش بىلەن ئاتتىن سەكرەپ چۈشۈپ يۈگۈرگىنىچە بار ئاۋازىدا ۋاقىرىدى:

— كا ... مال ... !

يىگىتمۇ چالغىنىنى تاشلاپ قىز تەرەپكە شامالدەك ئۇچتى!

— لەيلى ... !

كامال ۋە لەيلىنىڭ ۋىسالىدىن شادلانغان بۇلۇتلۇق ئاسمانمۇ لەرزىگە كەلدى. قۇم تاغلىرى ئارقىسىدىن قاراسلاپ چاقماق چېقىلدى!

— كا ... مال ... !

— لەيلى ... !

بىر - بىرىگە قۇچاق ئېچىپ يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقان قىز - يىگىت تۇن باغرىنى تىغدەك يېرىپ ئۆتكەن كۆكۈچ نۇر ئىلكىدە دەممۇ دەم يورۇپ تۇردى! ئۇلار پايانى يوق قۇم دەشتى ئىچىدىكى بىر جۈپ زۇمرەت يېزىلار — «قۇمچاقار» ۋە «ئەلئاباد» تا قارار تاپقان ئاجايىپ ۋاقىئە ۋە پاجىئەلەرنىڭ شاھىتلىرى كامال ھەم لەيلىلەر ئىدى! ...گۇلدۇرماما يىنىش - يېنىشلاپ نەرە تارتتى! ...چاقماق دەھشەتلىك چېقىلدى ... بىرگەۋدىگە ئايلىنىپ كەتكەن ئاشىق - مەشۇقلار نۇر زىيا ئىلكىدە مەرمەر ھەيكەلدەك تاۋلاندى!...

پېقىرمۇ ئوقۇرمەنلىرىنى باشلاپ 1961 - يىللارغا قايتتى. ئۇ ئەمدى تەكلىماكان قەدىمىي قۇملۇقلىرى ئىچىدىكى نەچچە مىڭ يىللىق توغراقلارغا، قان يەڭلىغ يۇلغۇنلارغا، سانسىزلىغان قۇم بارخانلىرىغا، دىلكەش دېھقانلارغا ھەمراھ بولغۇسى!! ...

بىرىنچى باب

قۇملۇقتىكى ئۇزۇن يوللار

تاڭ قاراڭغۇلۇقى بىپايان قۇملۇق دەشتىگە تىنىپ قالغاندەك، ئەتراپ تىغ ئۆتمىگۈدەك قاراڭغۇ بولۇپ سانسىزلىغان قۇم بارخانلىرىنىڭ چوققىلىرىلا قىزىرىپ كېلىۋاتقان ئاسمان سەھنىسىدە ئېگىز - پەس قەبرىلەردەك ئىزنالىرىنى قالدۇرغانىدى. قۇملۇقلار ئارا ئۇيەر - بۇيەرلەردە چوقچىيىپ تۇرغان توغراق، چاتقاللىشىپ كەتكەن يۇلغۇن، ياۋا قومۇشلار ئارا يىلان باغرى يولدا تۆت ئات قېتىلغان بىر رېزىنكا چاقلىق ھارۋا تولىمۇ ئاستا كېتىۋاتاتتى. يەرگە چۈشۈۋېلىپ ھەدەپ ۋارقىراۋاتقان ھارۋىكەش بالا قامچىسىنى ئېگىز كۆتۈرەتتىيۇ، لېكىن ئۇرمايتتى. ئالدىدا تىرەجەپ مېڭىۋاتقان ئۈچ ياندىق ئات چاقلىرى يېرىمىغىچە قۇمغا پېتىپ كەتكەن ھارۋىنى كۆچەپ سۆرەيتتى. شوتا ئىچىگە قېتىلغان ئىچ ئات بېشىنى تىك تۇتۇپ ئالدىدىكى يولنىڭ «ئەركەك - چىشىسى» گە زەن سالاتتى. ئۇلار تىك چوقچايغان قۇم دۆڭلۈكلىرى، بارخانلار ئاستىدىكى چوڭقۇر يولدا بولغاچقا، ھارۋىكەش بالىنىڭ ئاتلىرىغا مەدەت بېرىپ ۋارقىرىغان ئاۋازى بىلەن ئىچ ئاتنىڭ بوينىدىكى تۈچ قوڭغۇراقنىڭ جاراڭلىشىلا يىراقتىن ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

قىبلە تەرەپكە قىڭغايغان ئاخىرقى يۇلتۇزنىڭ سۇسلىشىشى، كۇنچىقىش ئاسمىنىنىڭ ئوتقاشتەك قىزىرىپ كېتىشى، ئاي ئورغىقىنىڭ شامدەك ئېرىپ يوقىلىشى بىلەن ھارۋىنىڭ قاپقارا

سايىسى «قىر» دەرياسىنىڭ قۇملۇق ساھىللىرىغا چىقتى. بۇ سۇسىز دەريا كۆز يەتكۈسىز كەڭ بولۇپ، ئىككى قاسىنىقىدىكى «قۇمچاقار» بىلەن «ئەلئاباد» يېزىلىرى خۇددى قۇملۇققا يېيىپ قويغان شايى رومالدەك ياپيېشىل چاقناپ تۇرىدۇ. دەريانىڭ قۇملۇق تاراملىرىغا چۈشكەن ئات ـ ئۇلاغ، ئادەم ئىزلىرى ھاسىل قىلغان چىغىر يوللار ئۈمۈچۈك تورىدەك گىرەلىشىپ ئىككى يېزىنىڭ كەنت ـ مەھەللىلىرىگە ئېلىپ بارىدۇ. بىراق كەلكۈن پەسلى يىرتقۇچ ھايۋاندەك نەرە تارتىپ كەلگەن قىيان سۇ ئۇن نەچچە كۈنگىچە قۇمچاقار بىلەن ئەلئابادنى ئايرىۋېتىپ، بىپايان قۇم دېڭىزىغا سىڭىپ، يوقاپ كېتىدۇ.

پەس دەريا ساھىلىدا خۇددى باللار ئويۇنچۇقلىرىدەك كۆرۈنگەن ھارۋا ۋە ئاتلارنىڭ قاپقارا سايىلىرى ئاستا ـ ئاستا ئاچال يولغا يېتىپ كەلدى. ئۇڭ تەرەپتىكى يول سۇسىز دەريا ئىچى بىلەن يېزىلىق ھۆكۈمەت ئورۇنلاشقان قۇمچاقارغا ئېلىپ باراتتى. بۇ يوللار ئۆزلىرىگە تونۇش بولۇپ كەتكەچكە، ئاتلار ئىختىيارسىزلا سول تەرەپتىكى يولغا تويۇر ـ تويۇر قىلىپ قايرىلىشتى. چۈنكى، ئۇلار ئەلئاباد يېزىسى «قۇمتام» كەنتىدىكى ئوقۇرىنىڭ ھىدىنى ئالغاندەك قىلاتتى. ھارۋىكەشمۇ ھارۋا شوتىسىغا ئولتۇرغىنىچە قۇلىقىنى تۇتۇپ ناخشىسىنى باشلىۋەتتى. ئۇنىڭ مىسكىن كۆڭۈللەرنى ئويغا سالغۇدەك ھەسرەتلىك نىدالىرى قىر دەريا ساھىللىرىنى مۇڭغا تولدۇرۇپ، قۇمچاقار ھەم ئەلئابادنىڭ قاراڭغۇ باغلىرىنى سۈكۈتكە چۆمدۈردى!…

كۆز ئېچىپ مەن دۇنياغا تۆرەلگەندە،
كىندىك قېنىم ئاقتى تەكتى ماكانغا.
ئاققىنى قان ئەمەس سىڭگەچكە مېھرىم،
بىپايان قۇملۇق ئوخشار ئانامغا…

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

تەكلىماكان ئوغلى (1)

جان ئانا، جىنىم ئانا، قۇملۇق دىيار،
قانمىدىم، قانمايمەن باغاشلاپ سېنى!
مىڭ يىللاپ ياشاتقان توغراقلار كەبى،
قەددىمنى چىناردەك ياراتتىڭ مېنى!...
ئىلا ... قۇملۇق ئوغلىمەن قۇملۇقتا ئۆسكەن...
يۇلغۇنمەن، توغراقمەن تەكتى ماكانىم...

قان قۇيغاندەك قىزىرىپ كەتكەن كۈنچىقىش تەرەپ ئاستا ـ ئاستا ئېرىپ، چۆل ئاسمىنى سۈزۈك سارغۇچ ۋە بىنەپشىرەڭ تاۋلىنىشقا باشلىدى. يىراقتىن ئاڭلىنىۋاتقان قوڭغۇراقنىڭ ئاجىز جىرىڭلىشى، مۇڭلۇق ناخشا ئاۋازىنىڭ بارا ـ بارا سۇسلىششى بىلەن تەڭ ھاردۇق يەتكەن ئاتلار ۋە غىچىرلىغان ھارۋىنىڭ قارىسى كەنتنىڭ قۇملۇق يوللىرىدا غايىب بولدى. تاڭ يورۇپ كېلىۋاتاتتى. نەرسىلەرنىڭ روشەن بولمىغان ئىزنالىرى ئەمدىلىكتە ئايدىلەڭ كۆرۈنۈشكە باشلىدى. بولۇپمۇ ئەلئاباد يېزا قۇمتام كەنتى گويا پايانسىز كۆل رەڭ قۇم دېڭىزىدا لەيلەپ كېلىۋاتقان يېشىل گىلەمدەك ئايان بولماقتا ئىدى. جىگدە، سۆگەت، توغراق، تېرەكلەر قاپلىغان قۇم توپىلىق كوچىلار، شورتاملاردىن يوللارغا ئېگىشىپ تۇرغان ئالا بۆرەك ئۆرۈكلەر، تال بوستانلىق قورۇلار، ياڭاقلىقلار، شاخ ـ شۇمبىلار بىلەن ئاھادا قىلىنغان باغلار، پاخال ساتمىلار، تەتۈر سۆگەتلەر تېگىدىكى پىنھان تۈگمەنلەر ... قاراڭغۇ قازناقلاردىكى جۇۋازخانىلار ... ئۆگزىلەرگە تىكلەنگەن كەپتەر پەغەزلىرى ... باراڭلارغا يامىشىپ كەتكەن كاۋا، قاپاق پىلەكلىرى، چىرىگەن پاسار، قوي قىغلىرى گۈپۈلدەپ پۇراپ تۇرغان تاختا ـ تاختا قوناقلىق، كېۋەزلىك، بۇغداي ئېتىزلىرى ... مەھەللىگە ئېلىپ بارىدىغان پاكار كۈمىلاچ تاملار ... ھەتتا ئۆگزە قىرلىرىغا قونۇۋېلىپ سۆيۈشۈۋاتقان كەپتەرلەر، جۈپ تالىشىپ

جاۋىلدىشىۋاتقان قۇشقاچلار ··· سەھەر قۇياشىنىڭ قىزغۇچ نۇرىدا تېخىمۇ جانلىنىپ، ھاياتلىقنىڭ غوۋغاغا تولغان يەنە بىر كۈنىنى كۈتۈۋالماقتا ئىدى! كەنت ئىچىدىن ئىتلارنىڭ قاۋاشلىرى، توخۇلارنىڭ چىللاشلىرى، ئېشەكلەرنىڭ ھاڭراشلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. قېرى مەزىنىڭ خىرقىراق ئەمما مۇڭلۇق توۋلىغان ئەزىنى قۇمتام كەنتىنىڭ قۇملۇق مەھەللىلىرى، قاراڭغۇ باغلىرى، ۋادەكلىك ئۆيلىرى ئۈستىدىن زەئىپ ئاڭلىنىپ مىسكىن كۆڭۈللەرنى ئويغا سالاتتى···

ئەلئابادلىقلار: «ئەلئاباد ئالتۇن ئۈزۈكلەر، ئۇنىڭ زۇمرەت كۆزى قۇمتام كەنتىدۇر» دېگەن قوشاقلارنى بىكارغا ئوقۇمىغان. دەرۋەقە قۇمتام تەكلىماكان ئىچىدىكى چوڭ كەنت بولۇپ، يەرلىرى قۇرۇق قوزۇقنى قېقىپ قويسا، كۆكلەپ كەتكۈدەك مۇنبەت ئىدى! ···تەقدىرى ئەزەلنىڭ كارامەتلىرىگە ئادەمنىڭ ئەقلى لال بولىدىكەن. باھاردىكى مۇز تاغلار ئەگىزلىرىنىڭ يامراپ كېلىشى ۋە كەلكۈن پەسلىدىكى لاي ـ لاتقا سۇلارنىڭ ساخاۋىتى بىلەن قۇمتام كەنتىنىڭ يىلدا ئىككى قېتىم ئۇسسۇزلۇقىغا قانغانلىقىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ئېتىز ـ ئېرىقلىرى سۇ بىلەن يىغلاپ كۆرۈشكۈدەك بولۇشاتتى. تېخى قۇم دەشتىنىڭ تونۇردەك قىزىپ كېتىشى زىرائەت، يەل ـ يېمىش، دەل ـ دەرەخ، گۈل ـ گىياھلارنى سولاشتۇرۇپ، ئەجەل گىردابىغا ئېلىپ كېلەتتى. بىراق كېچىسى بىردىنلا پەسلەپ كەتكەن سوغۇق، سالقىندا قىزىق قۇمدىن كۆتۈرۈلگەن ئوت ئىسسىق شەبنەمگە ئايلىنىپ ھەممە مەۋجۇداتنى «زەمزەم» سۈيى بىلەن قاندۇراتتى. شۇڭا ھەر سەھەر ھەممە ـ ھەممە جانلىقلار جانلىنىپ، ھاياتلىققا ئۈمىد بىلەن باقاتتى···

قۇمتام كەنتى باھار، ياز، كۈز — ئۈچ پەسىل ئاپتاپنىڭ نەشتەردەك قادالغان ھارارەت قۇۋۋىتىگە تويۇنغاچقىمۇ يەل ـ يېمىشلىرى شىرىنلىق، قىز ـ چوكانلىرى ئۈز ھەم شۇللۇق،

تەكلىماكان ئۆزلى (1)

ئادەملىرى بەستلىك ۋە كۆچتۆڭگۆر ئىدى. قۇم تاغلىرى، قۇم دۆڭلۈكلىرى، قۇم بارخانلىرى، ئۆركەش ـ ئۆركەش غوللار، قاپتاللار تېرىلغۇ يەرلەرنى قورشاپ تۇراتتى. قۇمتاملىقلار قۇم ئېقىنلىرىغا يۇلغۇن قاشار، پاخال، قوموش چىتەنلىرى، شاخ ـ شۇمبىلاردا توسمىلارنى قۇرۇپ تېرىلغۇ يەرلىرىنى قۇم ئاپىتىدىن قوغدايتتى. ھەتتا يېكەن، ياۋا قوموشلارنى ئورۇپ كېلىپ، قۇملۇق يانباغىرلارغا چاقماق شەكلىدە پاتۇرۇپ چىقاتتى. شۇنداقتىمۇ قۇم چۆللۈكىنىڭ تىنىمسىز شاملى، رەھىمسىز بورانلىرى ئېتىز، ئورمان، باغلارنى قۇملارغا كۆمۈۋېتەتتى. بۇنداق مەزگىلسىز ئاپەتلەرگە كۆنۈك دېھقانلار بىرنەچچە كۈنلەرگىچە قۇم يۆتكەش بىلەن ئالدىراش بولۇپ كېتەتتى.

سۇسىز «قىر» دەرياسى ئايرىپ تۇرغان قۇمچاقار ۋە ئەلئاباد يېزىلىرى قاتناشنىڭ قۇلايسىزلىقىدىن ھۆكۈمەت نەزىرىدىن خېلىلا چەتتە ياشايتتى. يېزا ئىگىلىكى، قوشۇمچە كىرىم، چارۋىچىلىق، ھەر خىل باج، سۇ قۇرۇلۇشى ... دېگەندەك پىلانلارنى سۈيلەپ كېلىدىغان تەكشۈرگۈچىلەرمۇ يوق ئىدى. شۇڭا تۇرلۇك ۋەزىپە، بېسىملاردىن خالىي بولغان يەرلىك كادىرلار ئۆز بەگ، ئۆز خان بولۇۋېلىپ، بىلگىنىنى قىلىشاتتى. يۇقىرىدىن تېلېفون ئارقىلىق قىلىنغان بۇيرۇق، يوليورۇقلارنىڭ بەزىلىرى قىسمەن ئىجرا قىلىنىپ «باراڭ» كۆرسەتسىمۇ، كۆپلىرى «ماقۇل» بىلەن چەكلىنىپ قالاتتى.

تەكىماكان باغرىدىكى قۇمچاقار ۋە ئەلئابادتىن ئىبارەت بۇ بىر جۈپ مەرۋايىت بۇغداي، قوناق، ئارپا، ياغلىق دان، قۇرۇق يەل ـ يېمىشنىڭ ماكانى بولۇپلا قالماي، ئاپتاپ ھارارىتىدا تاۋلانغان قۇمساڭغۇ يەرلەردە كېۋەز دېھقانلارنىڭ كۆڭلى تىنغۇدەك ھوسۇل بېرەتتى. تۇغۇلۇپلا شور يالىغان كەتمەن قۇيرۇق قويلىرىنىڭ گۆشى ئۆزگىچە لەززەتلىك بولۇپ قالماي،

ئۇنىڭ يۇڭى گىلەمنىڭ سەرخىل ماتېرىيالى ھېسابلىناتتى. بۇ يەرلەردىكى جاڭگال، چاتقاللىق، توغراق ئورمانلىقلىرى، يۇلغۇنلۇقلاردا قىممەت باھالىق تىۋىتلىق ئۆچكىلەر بېقىلاتتى. بولۇپمۇ ئاق قاشتېشىدەك نان جىگدىسى، سارغۇچ يېمىش جىگدىسى، توخۇ، كەپتەرلەرگە دان، ماللارغا يەم، ئادەملەرگە شەربەت بولىدىغان قىپقىزىل قاغا جىگدىلىرى ھەم ھىدى دىماغلارنى يارىدىغان تونۇر كاۋىلىرى قۇملۇقنىڭ ئۆزگىچە خاسىيەتلىك نېمىتى ئىدى! قىسقىسى قۇمچاقار ۋە ئەلئابادنى ياراتقان ئىگىسى كۆز تەگمىسۇن ئۈچۈنلا، تىلسىم قۇم دەشتى ئىچىگە ئاپىرىدە قىلغاندەك قىلاتتى! ... ئەجەبا تەڭرى رىزقىنى كەڭ ياراتقان، ئەۋلىيا ـ ماشايىخلارنىڭ نەزىرى چۈشكەن مۇشۇنداق مۇبارەك يۇرتنىڭ دېھقانلىرى نېمە ئۈچۈن بىر نېنى ئىككى بولماي، چاپىنى تىزىدىن ئاشماي نامراتلىق ئىچىدە ئۆتىدىغاندۇ؟ بىراق يېزا، كەنت كادىرلىرى بودىغان مالدەك ئەتلىك، يۈزلىرى مايلىق ناندەك پاقىراپ تۇرغان، ھويلا ـ ئارامى ئازادە، ئات ـ ھارۋىلىرى تاراق ـ تۇرۇق، توخۇ ـ تۈمانلىرى قا ـ قاقلىشىپ، ئېغىللىرىدا ماللىرى بەخىرامان كۆشەپ، ئوت يالماۋاتقان! ... ئەلھەزەر، مۇشۇ ئىنساپسىزلارنىڭ ھۆكۈمەت نەزىرىدىن ساقىت ھالدا، دېھقانلارنىڭ ئەجىر ـ ئېھسانلىرىغا قارا كۆڭۈللۈك قىلىۋاتقانلىقى ئېنىقلا تۇرمامدۇ!...

كۈن نەيزە بويى كۆتۈرۈلگەندە تۆت ئات قېتىلغان رېزىنكا چاقلىق ھارۋا جىگدە، سۆگەت، توغراقلار قاپلاپ كەتكەن بۈك ـ باراقسانلىق قۇمتام كەنتى ئىچىگە كىرىپ كەلدى. قۇملۇقتا ئۆسكەن توغراقتەك سىن ـ سىپاتى قاملاشقان، ئېگىز بوي، تەمبەل، كۆكرەكلىرى كەڭ، قىزىل يۈزلۈك، ئاق ماتا يەكتىكى ئۈستىدىن قارا پوتا باغلىغان ھارۋىكەش كامال قۇمتام كەنتى تەشكىلى ئورۇنلاشقان ئۇزۇن، توپىلىق كوچىغا قايرىلىشى بىلەن ھارۋىدىن سەكرەپ چۈشۈۋالدى. كەنت تەشكىلىنىڭ سىرلانمىغان

چوڭ ئاق دەرۋازىسى يىراقتىنلا ھەۋەتلىك قەد كېرىپ تۇراتتى. ئۇنىڭدىن 40 قەدەم ئارىلىقىدا يەنە بىر دەرۋازا بولۇپ ئۇ كەنت تەشكىلىنىڭ يان قورۇسى ئىدى، بۇ قورۇدا ئاشلىق ئامبىرى، يۇڭ، تىۋىت، پاختا، گىلەم، تاغار، خۇرجۇن قاتارلىق قوشۇمچە كىرىمماللىرى ساقلىنىدىغان مەنقۇلات ئامبىرى، كەنت ئامانلىقىنى ساقلايدىغان مىنبېك ① لارنىڭ ياتاقلىرى جايلاشقان ئىدى ھەم تاغار، خۇرجۇن، پالاس، گىلەم توقۇيدىغان خالۋاپخانىمۇ مۇشۇ قورۇدا تۇراتتى.

ھارۋىكەش كامال ياندىق ئاتلارنىڭ بېشىدا قامچا ئويىنىتىپ كەنت تەشكىلىنىڭ چوڭ قورۇسىغا كىرىپ كەلدى. چىلە، كۆكۈن پۇراپ تۇرغان بۇ ھويلىنىڭ ئۇيەر - بۇيەرلىرىدە ئەبجەق ھارۋا شوتىسى، كونا شامال ساندۇقى، تۇلۇق ئورنىدا ئىشلىتىدىغان ۋال، چىشلىرى سۇنغان تىرنا، چاق قازنى دېگەندەك نەرسىلەر قالايمىقان تاشلىنىپ ياتاتتى. ئۇدۇلدىكى توپا چىراي تال شۇگلىرى، سولاشقان كاۋا پېلەكلىرى ساڭگىلىشىپ تۇرغان تال بوستان بارىڭى ئاستىدىن ئاقارتىلمىغان ئاددىي، پاكار ئۆيلەر كۆرۈنۈپ تۇراتتى. قىڭغىر - قىيسىق دېرىزىلىرى ھويلىغا قاراپ تۇرغان بۇ كۆرۈمسىز بىر يۈرۈش ئۆيلەر ئىشخانا، مەجلىسخانا، مىنبېك باشقۇرۇش بۆلۈمى قاتارلىق ھەر خىل كەسپىي خىزمەت ئىشخانىلىرى ئورۇنلاشقان كەنت ئىش باشقۇرۇش بىناسى. دەرۋازىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئۇستىگە پىچان، زىغىر پالىڭى بېسىلغان لاپاسلىق مال ئېغىلى بولۇپ، بىرنەچچە ئات - كالىلار ئېگىز ئوقۇرلارغا بويۇنداپ ئوت يەۋاتاتتى. سول تەرەپتە بولسا قورۇدىكى ئاشلىق ئامبار ئارقىسىغا ياندىپ سېلىنغان كاتەكتەك كىچىك ئۆيلەردە، مال باققۇچى ئەخمەت گاچا، مىنبېگلار يېتىپ قوپاتتى. بەزىلىرىدە يەم - خەشەك ۋە بۇزۇلغان، سۇنغان

① مىنبېك — خەلق ئەسكىرى، ئەينى يىللاردا، بۇ ئاتالغۇ ئومۇملىشىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، ئەينەن قوللاندۇق.

دېھقانچىلىق سايمانلىرى بار ئىدى. ئۆگزىلىرىدە قارىداپ كەتكەن كونا پاسار، قورۇغان شاخ ـ شۇمبىلار دۆۋىلىنىپ تۇرغان بۇ ئۆيلەرنىڭ ئارىلىقىدىكى قوش قاناتلىق كىچىك ئەگۈندىن يان قورۇغا چىققىلى بولاتتى.

ھارۋىكەش كامال ھارۋىسىنى ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىدا توختىتىپ ئەتراپىغا بويۇنداپ قارىدى. يان قورۇنىڭ ئۆگزىسىدە ئىككى مىنبىك ئۈزۈن كالتىكىنى تۇتقان ھالدا قاراۋۇللۇقتا تۇراتتى. بۇ ئەسنادا قازناق ئۆيلەرنىڭ بىرسىدىن غەلۋىردە قوناق، ئارپا كۆتۈرۈپ چىققان ئەخمەت گاچا ئىشىككە قارا قۇلۇپىنى سالغاندىن كېيىن ئۆزىنى ساقلاپ تۇرغان كامالنى كۆرۈپ، چىرايى ۋىلىلدە ئېچىلدى، ئەخمەت قىرىق ياشلارنىڭ چامىسىنى ئالغان تىلسىز مال باقار ئىدى. ئۇ ئوتتۇرا بويلۇق، جۇغى چىرايلىق ئادەم بولۇپ، ئاندا ـ مۇندا ئاق ئارىلاشقان قاپقارا قىرقىم بۇرۇتى ئىككى جاۋغىيىدىن ساقىغان ئىككى تامچە سىياھتەك، توۋەن كالپۇكى ئاستىدىكى ئىنچىكە داققىلىمۇ خۇددى تاڭشىرچىنىڭ چويلىسىدىن تامغان شىرنىدەك ئېقىپ چۈشۈپ، پەس ئەمما بۇجغۇر كەكە ساقىلىغا قوشۇلۇپ كەتكەن ئىدى. دېمىسىمۇ ئەخمەتنىڭ ساقال ـ بۇرۇتى ئۆزىگە شۇنچىلىك سىڭىشىپ ياراشقانكى، خۇددى ئاق خەسە ئۈستىگە قارا رەڭ تۆكۈلگەندەك ئۇنىڭ ساددا، سەممىي چىرايىنى ئاپتاپتەك ئېچىپ تۇراتتى. ئەخمەت تىلسىز بولغىنى بىلەن قۇلىقى ئاڭلايتتى. شۇڭا باشقىلارنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى، ئاۋازىدىن، ئېغىز ھەرىكىتىدىن ۋە ئىما ـ ئىشارىلىرىدىن دەرھاللا بىلىۋالاتتى.

— ئەخمەت ئاكا، ئاتلارنى سەن چىقىرىۋەتكىنە، — دېدى كامال گەپ بىلەن تەڭ ئىشارە قىلىپ، — بېشىم قاتتىق ئاغرىپ كېتىۋاتىدۇ. ئۆيگە بېرىپ بىردەم ئۇخلىۋالاي.

— ھە ··· ھە ··· ئەھ ـ ئەھ ··· بە ··· بە ··· ئۇقا··· —

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com